

Undirrituðum finnst frumvarpsdrögin vera áfall, vonbrigði og í fullkomnu ósamræmi við aðkomu löggjafarvaldsins í gegnum tíðina, sem einkennst hefur af velvild og skilningi á mikilvægi skáklistarinnar fyrir íslenska menningu.

Svo virðist sem efnislega sé um sömu tillögu að ræða og sömu aðilar, þ.e. Óskar Ármannsson hjá ráðuneytinu og Gunnar Björnsson hjá Skáksambandinu, lögðu fram árið 2018. Við teljum eins og þá (sjá: [https://samradsgatt.island.is/oll-mal/\\$Cases/Details/?id=10](https://samradsgatt.island.is/oll-mal/$Cases/Details/?id=10)) að miklir vankantar séu á tillögunni:

Samráðsleysi – Við höfum ítrekað beðið um fundi með ráðuneytinu. Því miður hefur ekki verið orðið við þeim óskum. Líkt og árið 2018, þá virðist ráðuneytið bara vilja eiga samskipti við Gunnar Björnsson í Skáksambandinu og ekki vilja tala við okkur. Við teljum að skv. reglum um meðalhóf beri ráðuneytinu að ræða við okkur. Það á ekki síst við ef að einhverjar áskoranir eru fyrir hendi sem ættu að vera viðfangsefni samvinnu.

Skortur á rökstuðningi - Við eigum erfitt með að átta okkur á því hvaða vankanta ráðuneytið telur vera á núverandi kerfi. Allar fullyrðingar eru lagðar fram án rökstuðnings. Það á m.a. við um hvaða breytingar á réttindum og skyldum opinberra starfsmanna frá árinu 1996 hafa áhrif sem og hvað í gildandi lögum veldur vandkvæðum við túlkun. Það hlýtur að vera eðlilegt og í samræmi við reglur um meðalhóf að ræða þau mál við okkur.

Við teljum að tillagan gangi í þveröfuga átt við Stjórnarsáttmálann, sem kveður á um aukinn stuðning við afreksíþróttafólk. Í raun gengur þessi tillaga lengur hér en tillagan frá árinu 2018. Þá átti að breyta launþegafyrirkomulagi yfir í verktakafyrirkomulag. Hér er talað um verkefnabundna styrki. Rétt eins og bent var á árið 2018 hefur tillagan einnig neikvæð áhrif á jafnrétti kynjanna. Launþegar njóta fæðingarorlofs. Einnig annarra réttinda á borð við veikindarétt. Síðan árið 2018 hefur áhersla á kynjajafnrétti aukist, stjórnarsáttmálinn leggur sértaka áherslu á kynjajafnrétti.

Í dag er mikil áhersla lögð á að ná markmiðum Sameinuðu þjóðanna, þar með talið markmiði nr. 10, sem kveður á um jöfn réttindi. Líkt og bent var á árið 2018, teljum við að það að færa völd til Skáksambandsins hafi neikvæð áhrif á þessi réttindi. Bendum við í því samhengi á umsögn Halldórs Grétars Einarssonar. Halldór Grétar telur núverandi fyrirkomulag með að ráðuneytið hafi þessi mál á sinni könnu með stjórn launasjóðs mun betra en ef að Skáksamband Íslands myndi ákveða þessa hluti. Halldór Grétar var um langt árabil í stjórn launasjóðs stórmeistara og einnig varaformaður Skáksambandsins og vel dómbær á þennan þátt. Einnig bendum við á að stórmeistarar hafa ítrekað orðið að upplifa að gengið sé framhjá þeim við val á landsliðum án rökstuðnings undanfarin misseri. Stórmeistarar sem sannarlega skv. skákstyrkleika ættu að vera í landsliðinu. Líkt og bent var á árið 2018 væri mjög varhugavert að yfirfæra þau vinnubrögð yfir á stuðning við afreksskákmennt. Markmið Sameinuðu þjóðanna um jafnræði eru betur tryggð með núverandi fyrirkomulagi.

Rökstuðning vantar fyrir því að markmiðum varðandi alþjóðlega áfanga og unga skákmennt sé ekki náð í núverandi fyrirkomulagi. Dæmin sanna að íslenskir skákmennt hafa unnið alþjóðlega áfanga á undanförunum misserum og alþjóðlega titla. Styrktarsjóður Skáksambandsins, sem m.a. hefur notið stuðnings skákstyrktarsjóðs Sigtryggs Sigurðssonar glímukappa, verðlaunar alþjóðlega áfanga ríkulega. Skv. fylgiskjali mun tillagan ekki hafa nein áhrif til breytingar á neitt. Skáksamband Íslands hefur verið gagnrýnt fyrir að of lítið hlutfall af fjármunum þess fari til grasrótarinnar og beint í stuðning við skák á kostnað yfirbyggingar. Er markmið að Skáksambandið þurfi ekki að leggja fé til styrktarsjóðs síns?

Árangur er ekki skilgreindur í tillögunni. Það er óhepplilegt að þurfa að giska á hvað sé átt við þar. Í tíð fjórmenninganna svokölluðu, fengu stórmeistarar að ráða landsliðsmálum, en stefnubreyting hefur orðið á því og í dag ræður Skáksambandið alfarið landsliðsmálum. Árangur er ein af þeim spurningum, sem að stórmeistarar hafa ítrekað óskað eftir upplýsingum um og beðið um fundi með ráðuneytinu til að fara yfir. Skv. reglum um meðalhóf er eðlilegt að það samtal eigi sér stað.

Í tengslum við árangur, þá var reglugerð breytt m.a. gerð krafa um 70 kappskákir á ári að tillögu áðurnefnds Halldórs Grétar Einarssonar. Skv. tillögunni átti einnig að styðja stórmeistara í því að ferðast á skákmót, en sá hluti tillögunnar hlaut ekki brautargengi. Það er óljóst hvernig árangur ráðuneytið vill sjá. Er t.d. það að vinna nokkur minni skákmót árangur eða er fyrst og fremst horft á stærstu viðburðina? Ef horft er á stærstu viðburðina, þá getur verið skynsamlegt að a.m.k. skapa meiri sveigjanleika gagnvart fjölda skáka, því að undirbúningur fyrir stóran viðburð getur tekið tíma. Í sumum tilfellum geta magn og gæði togast á.

Við tökum undir með Aðalheiði Bragadóttur sem hefur mikla reynslu af skólastjórnun og bendum á að stórmeistarar sinna fleiru en bara keppni, þ.e. rannsóknum og kennslu. Meðal stórmeistara eru vísindamenn sem stunda rannsóknir á skák á heimsmeðallíkanum. Einnig kennarar sem hafa unnið brautryðjandastarf sem aukið hefur áhuga barna og unglinga og ekki síst stúlkna á skák. Tillagan smættar hlutverk stórmeistara m.v. núverandi fyrirkomulag og horfir eingöngu til beinnar keppnisskák. Þetta er í þveröfuga átt við þróun annars staðar, þar sem aukin áhersla er lögð á rannsóknir og forvarnar gildi skáklistarinnar. Í heimi síðra breytinga, þar sem tíminn sem haldið er athygli styttist sífellt hjá fólki, er nú sem aldrei fyrr hollt að læra að einbeita sér. Einnig er gagnrýnin og sjálfstæð hugsun eiginleiki sem vert er að rækta á tímum upplýsingasíla og bergmálshella. Aðrar þjóðir t.d. Bretland sjá tækifæri í skákinni, sjá: <https://www.chess.com/news/view/uk-government-announces-1-25m-dollar-investment-to-transform-english-chess>

og <https://www.theguardian.com/sport/2023/aug/04/rishi-sunak-set-to-announce-500000-government-fund-for-chess>

Við teljum að tillagan horfi alveg framhjá sóknarfærum á þessu sviði og þessa mikilvæga hluta starfa stórmeistara.

Halldór Grétar Einarsson skrifar á Facebók síðu Braga Þorfinssonar: “Íslenskir stórmeistarar á launum (allir frá upphafi launanna) vera fjársjóður sem íslensk skákhreyfing á að nýta sér. Það var stutt vel við bakið á fjórmenningunum með tækifærum og aukastuðningi. Seinna urðu launaðir stórmeistarar bara falinn fjársjóður sem menn héldu bara að sæi um sig sjálfur. Með stuðningi Skáksambandsins, sem þarf ekki að kosta margar milljónir, er hægt að virkja þennan fjársjóð að mínu mati.”

Til að virkja fjársjóð þarf samtal og samvinna að eiga sér stað. Við óskum enn og aftur eftir því.

Varðandi umsögn frá Halldóri Grétari Einarssyni, stjórnarmanni launasjóðs stórmeistara til margra ára og fyrrum varaformanns Skáksambands Íslands:

Við þökkum Halldóri Grétari Einarssyni (HGE) fyrir hans tillögur. Við berum virðingu fyrir honum sem hugsjónamanni sem að vill skákinni vel, þó að við séum ekki sammála öllum hans tillögum.

Það sem við tökum undir með HGE er:

Við teljum að það sé ekki rétt að smíða ný lög eins og lagt er til í tillögunni.

Við fögnum ferðastyrkjum á skákmót, einkum og sérílagi sterkustu skákmótin.

Við erum sammála að núverandi fyrirkomulag með stjórn launasjóðsins með meirihluta stjórnarmanna skipaða af ráðuneytinu er betra en það sem lagt er til í tillögunni.

Við erum sammála að laun er rétta leiðin og að tillagan sé ekki í takti við samtímann varðandi annað fyrirkomulag þar.

Núverandi stórmeistarar yrðu ekki í nýju kerfi.

Við erum sammála að ráðuneytið ætti að annaðhvort framfylgja betur núverandi samningum við Skáksambandið eða gera endurbætur líkt og HGE leggur til.

Við teljum að áhugavert starf hafi verið unnið í Kópavoginum í tengslum við afreksíþrótt menntaskóla. Við bendum á að nauðsynlegt sé að leggja áherslu á háskólarannsóknir á skák og skákpjálfun. Á Háskólastigi á Íslandi er hjá HÍ Íþrótt og heilsufræði: https://www.hi.is/ithrotta_og_heilsufrædi og HR Íþróttafraeðideild <https://www.ru.is/departments/ithrottafraedideild>

Rannsóknir stórmeistara eru í fremstu röð í heiminum. Í heimi tækniframfara er nauðsynlegt að nýta og þróa áfram nýjustu tækni. Vísindarannsóknir með skák sem fræðisvið eru stundaðar af kappi í dag. Hluti af starfsskyldum stórmeistara skv. núverandi lögum eru rannsóknir. Það er full ástæða að týna ekki þessum mikilvægi þætti starfa stórmeistara heldur efla hann og tengja við nýjustu rannsóknir á öðrum sviðum íþróttar, lista og menningar. Skák og skákpjálfun myndi dragast afturúr öðrum íþróttagreinum ef að þjálfun í skák væri eingöngu á menntaskólastigi. Þá er það aldursbil sem er nefnt, uppí 25 ára aldur á aldurstigi háskólastigs. Til að stunda skákpjálfun í fremstu röð eru nauðsynlegt að efla rannsóknir á skák á háskólastigi. Við vísum í vísindagrein stórmeistara á því sviði:

<https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?arnumber=9619010> og nýlega grein þar sem fjallað var um hvernig tvinna má saman nútíma tækni og skákpjálfun <https://arxiv.org/pdf/2310.16410.pdf>.

Núverandi lög kveða bæði um rannsóknir og kennslu. HGE virðist vilja hafa bara kennslu, sem við teljum ekki rétta nálgun. Þá myndi skákin óhjákvæmilega dragast aftur úr öðrum bæði kennslu og keppnisgreinum. Við teljum það að slíta kennslu út úr launum virki ekki í praxis nema launin væru hækkuð í raunveruleg lektors laun. Eins og þau eru framkvæmd í dag eru þau ekki langt frá lágmarkslaunum.

HGE skilgreinir árangur sem að hafa há ELO stig. Einnig kemur Hlíðar Þór Hreinsson inná ELO stig. Við bendum á að í dag veita há ELO stig stórmeistara engin réttindi. Jafnvel þó að stórmeistari væri ELO stiga hæsti skákmaður heims, þá myndi hann eða hún ekki geta gengið að sæta í landsliðinu sem vísu og ekki heldur sæti í einstaklingskeppni fyrir Íslands hönd. Við teljum að það væri eðlilegra að innleiða bónusa fyrir að ná árangri í formi hárra ELO stiga líkt og HGE hefur áður lagt til og breyta reglum Skáksambandsins í þá átt að há ELO stig veiti réttindi. Í tíð fjórmenninganna svokölluðu sem dæmi veittu ELO stig réttindi til landsliðssætis, ákváðu borðaröð í landsliðinu og ýmislegt annað. Það væri hægt að verðlauna t.d. þrjá stigahæstu skákmenn landsins með ferð á Evrópumót einstaklinga.

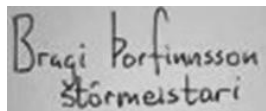
Það er hægt að hugsa sér ýmsar sviðsmyndir þar sem útfærslan eins og hún er lögð fram myndi leiða til óæskilegrar niðurstöðu s.s. að það væri betra að verða ekki stórmeistari hvað stuðning varðar.

Í tengslum við ELO stig bendum við á að vísindalegar rannsóknir sýna að ELO stig sterkra skákmanna hafa minnkað að undanfögnu, sjá: <https://www.fide.com/docs/presentations/Sonas%20Proposal%20-%20Repairing%20the%20FIDE%20Standard%20Elo%20Rating%20System.pdf>

Við teljum að til sanngjörn umfjöllun um ELO stig ætti að taka mið af þessu. Við bendum á að ákvæði um 70 skákir í núverandi reglugerð á rætur sínar að rekja til HGE. Í tillögu hans þá fylgdi með að ferðastyrkir ættu að koma með sem stuðningur, en sá hluti tillögunnar rataði ekki í reglugerðina. Við teljum að ef átt er við ELO stig þar sem tillagan nefnir árangur, þá væri hjálplegt að veita stórmeisturum meiri sveigjanleika varðandi fjölda skáka. Það er auðveldast fyrir stórmeistarar að fá aðgengi að skákmótum þar sem þeir eru meðal stigahæstu manna eða jafnvel stigahæstir. Þessi hluti reglugerðarinnar getur skapað hvata til að tefla í slíkum mótum til að ná skákafjöldanum. Vísindalega rannsóknin, sem vísað var í, sýnir að það að tefla í þeirri tegund skákmóta er líklegt til að leiða til lægri ELO stiga stórmeistarara. Leiðin að háum ELO stigum er að tefla á sem allra sterkustu skákmótunum og leggja mikla rækt við undirbúning. Færri skákir nást með þeirri nálgun. Stórmeistarar hafa kallað eftir því að fá betri stuðning við að komast á sterkustu skákmótin. Það væri hægt að nýta boð erlendra skákmanna á Reykjavíkurskákmótið til að semja um að stórmeistarar fái boð á sterkustu mótin og vinna að því að fá slík boð. Einnig væri hægt að halda sterkt alþjóðlegt lokað mót árlega og nýta boð á það í skiptisamningum. Almennt þá þarf að skapa betri umgjörð til að styðja við stórmeistarar með há ELO stig. Eðlilegt skref í þá átt væri að bæta núverandi kerfi þannig að það sé umbun fyrir að hafa há ELO stig.

Til að fara í átak líkt og í Bretlandi þarf þekking og færni að vera til staðar. Stórmeistarar hafa byggt upp nauðsynlega þekkingu og færni ekki bara á sviði keppni í skák, heldur einnig rannsóknum og kennslu í fremstu röð. Við teljum að það ætti að ræða hvernig þessi auður er best nýttur. Við teljum að patent lausn á borð við þá sem er sett fram í tillögunni sé ekki skref í rétta átt. Tillagan mun skaða íslenskt skáklíf til frambúðar, ná hún fram að ganga og er ótæk sem slík. Halda ætti gagnsæu kerfi sem að hefur reynst vel og bæta frekar í fjárstuðning, í stað þess að taka skref afturábak og leggja um leið upp í algjöra óvissuferð með framtíð íslenskrar skákar.

Með vinsemd og virðingu,

Bragi Þorfinnsson
Stórmeistari

Bragi Þorfinnsson stórmeistari

Héðinn Steingrímsson stórmeistari

Lenka Ptáčníková stórmeistari kvenna